Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (veliko vijeće)

1. prosinca 2020.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Direktiva 96/71/EZ – Članak 1. stavak 1., članak 1. stavak 3. i članak 2. stavak 1. – Upućivanje radnika u okviru pružanja usluga – Vozači koji rade u međunarodnom cestovnom prijevozu – Područje primjene – Pojam ‚upućeni radnik' – Kabotaža – Članak 3. stavci 1., 3. i 8. – Članak 56. UFEU-a – Sloboda pružanja usluga – Kolektivni ugovori proglašeni univerzalno primjenjivima"

U predmetu C-815/18,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Hoge Raad der Nederlanden (Vrhovni sud Nizozemske), odlukom od 14. prosinca 2018., koju je Sud zaprimio 21. prosinca 2018., u postupku

Federatie Nederlandse Vakbeweging

protiv

Van den Bosch Transporten BV,

Van den Bosch Transporte GmbH,

Silo-Tank Kft.,

SUD (veliko vijeće),

u sastavu: K. Lenaerts, predsjednik, R. Silva de Lapuerta, potpredsjednica, J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev, E. Regan, L. Bay Larsen (izvjestitelj) i N. Piçarra, predsjednici vijeća, C. Toader, M. Safjan, D. Šváby, S. Rodin, F. Biltgen, K. Jürimäe, C. Lycourgos i P. G. Xuereb, suci,

nezavisni odvjetnik: M. Bobek,

tajnik: M. Ferreira, glavna administratorica,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 14. siječnja 2020.,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

– za Federatie Nederlandse Vakbeweging, J. H. Mastenbroek, *advocaat*,

– za Van den Bosch Transporten BV, Van den Bosch Transporte GmbH i Silo-Tank Kft., R. A. A. Duk i F. M. Dekker, *advocaten*,

* Jezik postupka: nizozemski

– za nizozemsku vladu, J. Langer i M. K. Bulterman, u svojstvu agenata,

– za njemačku vladu, J. Möller, u svojstvu agenta,

– za francusku vladu, A.-L. Desjonquères, C. Mosser, R. Coesme i A. Ferrand, u svojstvu agenata,

– za mađarsku vladu, M. Z. Fehér, M. M. Tátrai i Zs. Wagner, u svojstvu agenata,

– za poljsku vladu, B. Majczyna, D. Lutostańska i A. Siwek-Ślusarek, u svojstvu agenata,

– za Europsku komisiju, W. Mölls, B.-R. Killmann i M. van Beek, u svojstvu agenata,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 30. travnja 2020.,

donosi sljedeću

Presudu

1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 56. UFEU-a te članka 1. stavka 1., članka 1. stavka 3., članka 2. stavka 1., članka 3. stavka 1. i članka 3. stavka 8. prvog podstavka Direktive 96/71/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 16. prosinca 1996. o upućivanju radnika u okviru pružanja usluga (SL 1997., L 18, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 5., svezak 5., str. 127.).

2 Zahtjev je upućen u okviru spora između Federatie Nederlandse Vakbeweging (Nizozemski savez sindikata, u daljnjem tekstu: FNV), s jedne strane, te društava Van den Bosch Transporten BV, Van den Bosch Transporte GmbH i Silo-Tank Kft., s druge strane, u vezi s primjenom Collectieve arbeidsovereenkomst Goederenvervoera (Kolektivni ugovor primjenjiv u sektoru prijevoza tereta; u daljnjem tekstu: KU za prijevoz tereta) na vozače iz Njemačke i Mađarske u okviru ugovora o zakupu vozila koji se odnose na međunarodni prijevoz.

Pravni okvir

Direktiva 96/71

3 Uvodne izjave 4. i 5. Direktive 96/71 glase:

„(4) Budući da pružanje usluga može biti u obliku obavljanja posla od strane poduzeća za vlastiti račun i pod svojim vodstvom, na temelju ugovora sklopljenog između tog poduzeća i primatelja usluga ili u obliku ustupanja radnika poduzeću u okviru javnog ili privatnog ugovora.

(5) Budući da svako takvo poticanje transnacionalnog pružanja usluga zahtijeva klimu poštenog tržišnog natjecanja i mjere koje jamče poštovanje prava radnika.”

4 Člankom 1. te direktive, naslovljenim „Opseg”, određuje se:

„1. Ova se Direktiva primjenjuje na poduzeća s poslovnim nastanom u državi članici koja, u okviru transnacionalnog pružanja usluga, upućuju radnike u skladu sa stavkom 3. na državno područje države članice.

2. Ova se Direktiva ne primjenjuje na posadu brodova trgovačke mornarice.

3. Ova se Direktiva primjenjuje u mjeri u kojoj poduzeća iz stavka 1. poduzimaju jednu od sljedećih transnacionalnih mjera:

(a) upućuju radnike, za svoj račun i pod svojim vodstvom, na državno područje države članice na temelju ugovora sklopljenog između poduzeća koje upućuje i primatelja usluge koji posluje u toj državi članici, pod uvjetom da postoji radni odnos između poduzeća koje vrši upućivanje i radnika za vrijeme upućivanja;

ili

(b) upućuju radnike u pogon ili poduzeće koje pripada skupini poduzeća na državnom području države članice, pod uvjetom da postoji radni odnos između poduzeća koje vrši upućivanje i radnika za vrijeme upućivanja;

ili

(c) upućuju radnike, kao poduzeće za privremeno zapošljavanje ili poduzeće koje ustupa radnike, poduzeću korisniku koje ima poslovni nastan ili obavlja djelatnost na državnom području države članice, pod uvjetom da postoji radni odnos između poduzeća za privremeno zapošljavanje ili poduzeća koje radnika ustupa i radnika za vrijeme upućivanja.

[…]”

5 Članak 2. navedene direktive, naslovljen „Definicije”, glasi:

„1. Za potrebe ove Direktive ‚upućeni radnik’ znači radnik koji u ograničenom vremenskom razdoblju obavlja svoj posao na državnom području države članice koja nije država u kojoj uobičajeno radi.

2. Za potrebe ove Direktive definicija radnika je definicija koja se primjenjuje u pravu države članice na čije je državno područje radnik upućen.”

6 Člankom 3. iste direktive, naslovljenim „Uvjeti zaposlenja”, predviđa se:

„1. Države članice osiguravaju da, neovisno o pravu koje se primjenjuje na radni odnos, poduzeća iz članka 1. stavka 1. radnicima upućenim na njihovo državno područje jamče uvjete zaposlenja u odnosu na sljedeća pitanja, koja su u državi članicu u kojoj se obavlja posao određena:

– zakonom ili drugim propisom

i/ili

– kolektivnim ugovorima ili arbitražnim pravorijecima proglašenim univerzalno primjenjivim u smislu stavka 8., ako se odnose na djelatnosti iz Priloga:
  (a) maksimalno radno vrijeme i minimalno vrijeme odmora;
  (b) minimalni plaćeni godišnji odmori;
  (c) minimalne plaće, uključujući one uvećane za prekovremeni rad; ova se točka ne primjenjuje na dopunske strukovne mirovinske sustave;
  (d) uvjete ustupanja radnika, posebno od strane poduzeća za privremeno zapošljavanje;
  (e) zdravstvene uvjete, sigurnost i higijenu na radu;
  (f) zaštitne mjere u odnosu na uvjete zaposlenja trudnica ili žena koje su nedavno rodile, djece i mladih;
  (g) jednako postupanje prema muškarcima i ženama i ostale odredbe u odnosu na nediskriminaciju.

[…]

3. Države članice mogu, nakon savjetovanja sa socijalnim partnerima, u skladu s tradicijama i praksom svake države članice odlučiti da se ne primjenjuje stavak 1. prvi podstavak točka (c) u slučajevima iz članka 1. stavka 3. točaka (a) i (b), ako duljina upućivanja ne prelazi jedan mjesec.

4. Države članice mogu, u skladu s nacionalnim pravom i/ili praksom, predvidjeti odstupanje od stavka 1. prvog podstavka točke (c) u slučajevima navedenim u članku 1. stavku 3. točkama (a) i (b) te od odluke države članice u smislu stavka 3. ovog članka, pomoću kolektivnih ugovora u smislu stavka 8. ovog članka za jednu ili više djelatnosti ako duljina upućivanja ne prelazi jedan mjesec.

[…]

8. ‚Kolektivni ugovori ili arbitražni pravorijeci proglašeni univerzalno primjenjivima' znači kolektivni ugovori ili arbitražni pravorijeci kojih se moraju pridržavati sva poduzeća na zemljopisnom području i u predmetnoj struci ili industriji.

Ako ne postoji sustav proglašavanja kolektivnih ugovora ili arbitražnih pravorijeka univerzalno primjenjivima u smislu prvog podstavka, države članice mogu, ako tako odluče, uzeti kao osnovu:

– kolektivne ugovore ili arbitražne pravorijeke koji su općenito primjenjivi za slična poduzeća na zemljopisnom području i u predmetnoj struci ili industriji,

i/ili

– kolektivne ugovore koje su sklopile najviše predstavničke organizacije poslodavaca i radnika na nacionalnoj razini i koji se primjenjuju na cijelom državnom području,

pod uvjetom da njihova primjena na poduzeća iz članka 1. stavka 1. osigura jednako postupanje u pitanjima navedenima u prvom podstavku stavka 1. ovog članka između tih poduzeća i poduzeća iz ovog podstavka koja su u sličnoj situaciji.

[…]

10. Ova Direktiva ne sprečava države članice da, u skladu s Ugovorom, na svoja poduzeća i poduzeća drugih država na jednak način primjenjuju:

– uvjete zaposlenja na pitanja osim pitanja iz prvog podstavka stavka 1. u mjeri u kojoj se radi o odredbama javnog poretka,

– uvjete zaposlenja određene kolektivnim ugovorima ili arbitražnim pravorijecima u smislu stavka 8. i koji se odnose na djelatnosti osim onih spomenutih u Prilogu."

Direktiva 2014/67/EU

7 Člankom 9. stavkom 1. Direktive 2014/67/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 15. svibnja 2014. o provedbi Direktive 96/71 i izmjeni Uredbe (EU) br. 1024/2012 o administrativnoj suradnji putem Informacijskog sustava unutarnjeg tržišta („Uredba IMI") (SL 2014., L 159, str. 11.) određuje se:

„Države članice mogu nametnuti samo administrativne zahtjeve i mjere kontrole potrebne kako bi se osiguralo učinkovito praćenje ispunjavanja obveza navedenih u ovoj direktivi i u Direktivi [96/71] pod uvjetom da su opravdane i razmjerne u skladu s pravom Unije.

U tu svrhu države članice mogu osobito uvesti sljedeće mjere:

[…]

(b) obvezu da tijekom razdoblja upućivanja učini dostupnima i/ili čuva kopije ugovora o radu u papirnatom ili elektroničkom obliku (ili sličnog dokumenta u smislu Direktive Vijeća 91/533/EEZ [od 14. listopada 1991. o obvezi poslodavca da obavijesti radnike o uvjetima koji se primjenjuju na ugovor o radu ili radni odnos (SL 1991., L 288, str. 32.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 5., svezak 3., str. 64.)], uključujući, ako je potrebno ili važno, dodatne informacije navedene u članku 4. te Direktive), platnih lista, radnih naloga koji ukazuju na početak, kraj i trajanje dnevnog radnog vremena i dokaza o isplati plaća ili sličnih dokumenata na pristupačnom i jasno naznačenom mjestu na svojem državnom području, poput mjesta rada ili gradilišta, ili za mobilne radnike u prometnom sektoru u bazi operacija ili u vozilu s kojim se pruža usluga;

[…]”

Direktiva (EU) 2020/1057

8 Uvodna izjava 7. Direktive (EU) 2020/1057 Europskog parlamenta i Vijeća od 15. srpnja 2020. o utvrđivanju posebnih pravila u pogledu Direktive 96/71 i Direktive 2014/67 za upućivanje vozača u sektoru cestovnog prometa te izmjeni Direktive 2006/22/EZ u vezi sa zahtjevima za provedbu i Uredbe (EU) br. 1024/2012 (SL 2020., L 249, str. 49.) glasi:

„[…] Odredbe o upućivanju radnika iz Direktive [96/71] […] primjenjuju se na sektor cestovnog prometa […]”

Uredba (EZ) br. 1072/2009

9 Uvodnom izjavom 17. Uredbe (EZ) br. 1072/2009 Europskog parlamenta i Vijeća od 21. listopada 2009. o zajedničkim pravilima za pristup tržištu međunarodnog cestovnog prijevoza tereta (SL 2009., L 300, str. 72.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 7., svezak 5., str. 235. i ispravak SL 2015., L 82, str. 114.) pojašnjava se da se odredbe Direktive 96/71 primjenjuju na prijevoznike koji obavljaju kabotažu.

10 Člankom 2. te uredbe, naslovljenim „Definicije”, određeno je:

„Za potrebe ove Uredbe:

[…]

3. ‚država članica domaćin’ znači država članica u kojoj cestovni prijevoznik obavlja djelatnost, a koja nije država članica u kojoj prijevoznik ima poslovni nastan;

[…]

6. ‚kabotaža’ znači prijevoz uz naknadu u nacionalnom cestovnom prijevozu, koji se privremeno obavlja u državi članici domaćinu, u skladu s ovom Uredbom;

[…]”

11 Člankom 8. navedene uredbe, naslovljenim „Opća načela”, u stavku 2. prvom podstavku predviđa se:

„Jednom kada je teret koji se prevozi u okviru dolaznog međunarodnog prijevoza dostavljen iz druge države članice ili treće zemlje u državu članicu koja je domaćin dostavljen, cestovni prijevoznici iz stavka 1. imaju pravo obaviti do tri kabotaže istim vozilom ili, u slučaju skupa vozila, motornim vozilom toga istoga vozila. Zadnji istovar u okviru kabotaže prije napuštanja države članice koja je domaćin obavlja se u roku od sedam dana od zadnjeg istovara u državi članici domaćinu u okviru dolaznog međunarodnog prijevoza.”

Glavni postupak i prethodna pitanja

12 Društvo Van den Bosch Transporten prijevoznik je čije se prostorije nalaze u Erpu (Nizozemska). Društvo Van den Bosch Transporten, Van den Bosch Transporte, društvo osnovano u skladu s njemačkim pravom, i Silo-Tank, društvo osnovano u skladu s mađarskim pravom, sestrinska su društva koja su u istom koncernu. Ta tri društva imaju istog člana uprave i imatelja udjela.

13 Društvo Van den Bosch Transporten član je Vereniging Goederenvervoera Nederland (Nizozemsko udruženje za prijevoz tereta). To je udruženje s FNV-om sklopilo KU za prijevoz tereta, koji je stupio na snagu 1. siječnja 2012. i istekao 31. prosinca 2013. Taj ugovor nije proglašen univerzalno primjenjivim. S druge strane, Collectieve arbeidsovereenkomst Beroepsgoederenvervoer over de weg en verhuur van mobiele kranen (Kolektivni ugovor primjenjiv na sektore cestovnog prijevoza tereta uz naknadu i iznajmljivanja pokretnih dizalica; u daljnjem tekstu: KU za cestovni prijevoz uz naknadu) proglašen je univerzalno primjenjivim od 31. siječnja 2013. do 31. prosinca 2013. Međutim, besluitom van de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (Uredba Ministarstva za socijalna pitanja i rad) od 25. siječnja 2013. (Stcrt. 2013., br. 2496) poduzetnici koji su bili obuhvaćeni KU-om za prijevoz tereta izuzeti su od primjene KU-a za cestovni prijevoz uz naknadu. To se izuzeće primjenjivalo, među ostalim, na društvo Van den Bosch Transporten.

14 Članak 44. KU-a za prijevoz tereta, naslovljen „Odredbe o zakupu”, čiji je tekst bio gotovo istovjetan tekstu članka 73. KU-a za cestovni prijevoz uz naknadu, glasio je:

„1. Poslodavci moraju u podugovorima koje u svojim društvima ili iz svojih društava s poslovnim nastanom u Nizozemskoj izvršavaju samostalni ugovaratelji koji djeluju kao poslodavci ugovoriti da će se na radnike tih samostalnih ugovaratelja primjenjivati opći uvjeti rada predviđeni [ovim kolektivnim ugovorom], ako to proizlazi iz Direktive 96/71 […], te da ta obveza postoji čak i ako su stranke kao pravo mjerodavno za ugovor izabrale pravo različito od nizozemskog prava.

2. Poslodavac mora radnike iz stavka 1. obavijestiti o uvjetima rada koji se na njih primjenjuju.

[…]”

15 Društvo Van den Bosch Transporten sklopilo je s društvima Van den Bosch Transporte i Silo-Tank ugovore o zakupu vozila za međunarodni prijevoz.

16 Radnici iz Njemačke i Mađarske koji su na temelju ugovora o radu povezani s društvima Van den Bosch Transporte i Silo-Tank obavljali su u okviru navedenih ugovora o zakupu vozila posao vozača. Opće pravilo tijekom razdoblja o kojem je riječ u glavnom postupku bilo je da je zakup počinjao u Erpu te su prijevozi ondje završavali. Međutim, većina prijevoza izvršenih na temelju ugovora o zakupu o kojima je riječ odvijala se izvan državnog područja Kraljevine Nizozemske.

17 Osnovni uvjeti rada, koji su kao takvi bili ugovoreni KU-om za prijevoz tereta, nisu se primjenjivali na vozače iz Njemačke i Mađarske.

18 FNV je protiv društava Van den Bosch Transporten, Van den Bosch Transporte i Silo-Tank podnio tužbu kojom traži da se tim društvima naloži poštovanje KU-a za prijevoz tereta, a osobito njegova članka 44. Prema FNV-ovu mišljenju, društvo Van den Bosch Transporten trebalo je, kada je angažiralo vozače iz Njemačke i Mađarske, na njih kao na upućene radnike u smislu Direktive 96/71 na temelju te odredbe primijeniti osnovne uvjete rada iz tog kolektivnog ugovora.

19 Prvostupanjskom međupresudom presuđeno je da su se osnovni uvjeti rada iz KU-a za prijevoz tereta doista trebali primijeniti na vozače iz Njemačke i Mađarske koje je angažiralo društvo Van den Bosch Transporten.

20 Žalbeni sud ukinuo je tu međupresudu i vratio predmet prvostupanjskom sudu na ponovno odlučivanje. Međutim, odbio je tezu koju su zastupala društva Van den Bosch Transporten, Van den Bosch Transporte i Silo-Tank, prema kojoj članak 44. KU-a za prijevoz tereta treba proglasiti ništavim jer je obveza koja je iz njega proizlazila u odnosu na njih predstavljala neopravdanu prepreku slobodi pružanja usluga, zajamčenoj člankom 56. UFEU-a. U prilog toj odluci žalbeni sud u biti je smatrao da su, iako taj kolektivni ugovor nije bio proglašen univerzalno primjenjivim, poduzetnici koji su njime obuhvaćeni bili izuzeti od primjene KU-a za cestovni prijevoz uz naknadu, koji je bio univerzalno primjenjiv, a čiji je članak 73. u biti bio istovjetan članku 44. KU-a za prijevoz tereta i čiji je sadržaj u preostalom dijelu praktično bio istovjetan sadržaju potonjeg kolektivnog ugovora. Stoga, konkretno, kad je riječ o obvezi koja se također mora primjenjivati na podugovaratelje, KU o prijevozu tereta ima isti učinak kao i KU o cestovnom prijevozu uz naknadu, pri čemu je razdoblje trajanja tih dvaju ugovora, osim toga, isteklo istog datuma. S materijalnog stajališta, stoga bi s KU-om o prijevozu tereta trebalo postupati na način kao da je doista bio proglašen univerzalno primjenjivim, i to i u odnosu na poduzetnike iz dotičnog sektora s poslovnim nastanom u Nizozemskoj i u odnosu na sve strane zakupnike.

21 Iz toga slijedi da članak 44. KU-a za prijevoz tereta ne treba smatrati neopravdanom preprekom slobodi pružanja usluga u smislu članka 56. UFEU-a

22 Osim toga, žalbeni sud smatrao je da, kako bi se podugovarateljima, u skladu s člankom 44. KU-a za prijevoz tereta, naložilo da radnicima osiguraju uvjete rada koji su predviđeni tim ugovorom, ugovori o podizvođenju o kojima je riječ moraju biti obuhvaćeni Direktivom 96/71. U tom su pogledu društva Van den Bosch Transporten, Van den Bosch Transporte i Silo-Tank pred tim sudom tvrdila da se izraz „[uputiti] na državno područje države članice” u smislu članka 1. stavka 1. i članka 1. stavka 3. Direktive 96/71 treba tumačiti doslovno, dok je FNV smatrao da taj izraz treba tumačiti široko, kao da se odnosi i na hipotetski slučaj u kojem se upućuje „na državno područje države članice ili iz njega”. U potonjem slučaju nebitno je u kojim državama članicama dotični vozač stvarno obavlja svoj posao u okviru zakupa vozila.

23 Žalbeni sud smatrao je da doslovno tumačenje članka 1. stavka 1. i članka 1. stavka 3. Direktive 96/71 treba prevagnuti, tako da zakupi poput onih o kojima je riječ u ovom predmetu ne ulaze u područje primjene te direktive, s obzirom na to da se ona odnosi samo na zakupe koji se, barem uglavnom, obavljaju „na državnom području” druge države članice.

24 FNV je pred Hoge Raadom der Nederlanden (Vrhovni sud Nizozemske), sudom koji je uputio zahtjev, podnio žalbu protiv odluke žalbenog suda jer se ona temelji na doslovnom tumačenju članka 1. stavka 1. i članka 1. stavka 3. Direktive 96/71. Društva Van den Bosch Transporten, Van den Bosch Transporte i Silo-Tank podnijela su protužalbu jer je žalbeno vijeće odlučilo da članak 44. KU-a za prijevoz tereta ne treba smatrati neopravdanom preprekom slobodi pružanja usluga.

25 Sud koji je uputio zahtjev navodi da se u žalbi, među ostalim, postavlja pitanje tumačenja izraza „na državno područje države članice” u smislu članka 1. stavka 1., članka 1. stavka 3. i članka 2. stavka 1. Direktive 96/71 u slučaju međunarodnog cestovnog prijevoza, poput onog kojim su se bavila društva Van den Bosch Transporten, Van den Bosch Transporte i Silo-Tank. To je tumačenje presudno kako

bi se utvrdilo jesu li vozači koji su aktivni u međunarodnom cestovnom prijevozu, poput onih o kojima je riječ u ovom predmetu, obuhvaćeni područjem primjene Direktive 96/71. U tom pogledu treba se prethodno zapitati primjenjuje li se Direktiva 96/71 na međunarodni cestovni prijevoz.

26 Usto, sud koji je uputio zahtjev smatra da se u žalbi postavlja pitanje je li okolnost da su poduzetnici koji upućuju dotične radnike povezani s društvom u koje su ti radnici upućeni, u ovom slučaju tako što čine koncern, relevantna za tumačenje prethodno navedenih odredbi Direktive 96/71.

27 Osim toga, u toj se žalbi podredno navodi da je žalbeni sud zanemario činjenicu da se dio prijevoza koje su društva Van den Bosch Transporte i Silo-Tank obavljala za društvo Van den Bosch Transporten u cijelosti dogodio na državnom području Kraljevine Nizozemske u okviru kabotaže. Stoga se postavlja pitanje jesu li takvi prijevozi obuhvaćeni područjem primjene Direktive 96/71.

28 Naposljetku, sud koji je uputio zahtjev navodi da je protužalba podnesena u slučaju da sud koji je uputio zahtjev u potpunosti ili djelomično prihvati žalbu. Žalbeni razlog istaknut u prilog toj protužalbi također otvara pitanja tumačenja koja zahtijevaju upućivanje prethodnih pitanja Sudu.

29 U tim je okolnostima Hoge Raad der Nederlanden (Vrhovni sud Nizozemske) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

„1. Treba li Direktivu 96/71 […] tumačiti na način da se primjenjuje na radnika koji se kao vozač bavi međunarodnim cestovnim prijevozom tereta te slijedom toga svoj posao obavlja u više od jedne države članice?

2. (a) U slučaju potvrdnog odgovora na prvo pitanje: Koje mjerilo ili pristupe treba primijeniti kako bi se utvrdilo je li radnik koji je zaposlen kao vozač za međunarodni cestovni prijevoz tereta upućen ‚na državno područje države članice' u smislu članka 1. stavaka 1. i 3. Direktive [96/71] i ‚obavlja' li taj radnik u smislu članka 2. stavka 1. Direktive [96/71] ‚u ograničenom vremenskom razdoblju […] svoj posao na državnom području države članice koja nije država u kojoj uobičajeno radi'?
   (b) Je li za odgovor na pitanje 2.(a) važna okolnost da je poduzeće koje upućuje radnika navedenog u pitanju 2.(a) povezano s poduzećem u koje se taj radnik upućuje, na primjer u obliku koncerna, te ako jest, u kojoj mjeri?
   (c) Ako posao koji obavlja radnik naveden u pitanju 2.(a) djelomično obuhvaća i kabotažu, odnosno uslugu prijevoza koja se pruža isključivo na državnom području države članice koja nije država članica na čijem državnom području taj radnik inače radi, treba li onda za tog radnika u svakom slučaju pretpostaviti da on u pogledu tog dijela svojeg posla privremeno radi na državnom području prvonavedene države članice? U slučaju potvrdnog odgovora, primjenjuje li se u tom pogledu donja granica, na primjer u obliku minimalnog mjesečnog razdoblja tijekom kojeg se obavlja ta kabotaža?

3. (a) U slučaju potvrdnog odgovora na prvo pitanje: Na koji način treba tumačiti izraz ‚kolektivni ugovori […] proglašeni univerzalno primjenjivima' u smislu članka 3. stavka 1. i članka 3. stavka 8. podstavka 1. Direktive [96/71]? Je li riječ o autonomnom pojmu prava Unije i je li slijedom toga dovoljno da su uvjeti utvrđeni u članku 3. stavku 8. prvoj rečenici Direktive [96/71] ispunjeni u činjeničnom pogledu ili se tim uvjetima istodobno zahtijeva da se kolektivni ugovor proglasi univerzalno primjenjivim na temelju nacionalnog prava?
   (b) Ako se kolektivni ugovor ne može smatrati kolektivnim ugovorom koji je proglašen univerzalno primjenjivim u smislu članka 3. stavka 1. i članka 3. stavka 8. podstavka 1. Direktive [96/71], je li protivno članku 56. UFEU-a ugovorno obvezivati poduzeće s poslovnim nastanom u jednoj državi članici, koje upućuje radnika na državno područje druge države članice, da se pridržava odredbi takvog kolektivnog ugovora koji se primjenjuje u potonjoj državi članici?"

O prethodnim pitanjima

Prvo pitanje

30 Svojim prvim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li Direktivu 96/71 tumačiti na način da se primjenjuje na transnacionalno pružanje usluga u sektoru cestovnog prometa.

31 Kao što to proizlazi iz članka 1. stavka 1. i članka 1. stavka 3. Direktive 96/71, u vezi s njezinom uvodnom izjavom 4., ta se direktiva primjenjuje na poduzeća s poslovnim nastanom u državi članici koja, u okviru transnacionalnog pružanja usluga koje može biti u obliku obavljanja posla od strane poduzeća za vlastiti račun i pod svojim vodstvom, na temelju ugovora sklopljenog između tog poduzeća i primatelja usluga ili u obliku ustupanja radnika poduzeću u okviru javnog ili privatnog ugovora upućuju radnike na državno područje države članice.

32 Što se tiče članka 1. stavka 2. Direktive 96/71, iz njezina područja primjene isključuje se samo pružanje usluga u kojem sudjeluju posade brodova trgovačke mornarice.

33 Iz toga slijedi da se, osim tih potonjih usluga, ta direktiva u načelu primjenjuje na svako transnacionalno pružanje usluga koje uključuje upućivanje radnika, neovisno o gospodarskom sektoru s kojim je takva usluga povezana, uključujući stoga i usluge u sektoru cestovnog prijevoza.

34 To tumačenje potkrijepljeno je člankom 2. stavkom 1. Direktive 96/71, s obzirom na to da ta odredba definira pojam „upućeni radnik” u smislu te direktive tako da obuhvaća „radnika” koji u ograničenom vremenskom razdoblju obavlja svoj posao na državnom području države članice koja nije država u kojoj uobičajeno radi, a da pritom navedena odredba ne sadržava nikakvo ograničenje u pogledu sektora djelatnosti tog radnika.

35 Primjenjivost Direktive 96/71 na sektor cestovnog prometa izričito je potvrđena drugim aktima prava Unije, kao što je Direktiva 2014/67 – u čijem se članku 9. stavku 1. točki (b) među administrativnim zahtjevima i mjerama kontrole potrebnima kako bi se osiguralo učinkovito praćenje ispunjavanja obveza navedenih, među ostalim, u Direktivi 96/71, utvrđuju mjere koje se posebno odnose na „mobilne radnike u prometnom sektoru” – i Direktiva 2020/1057, u čijoj se uvodnoj izjavi 7. pojašnjava da se odredbe o upućivanju radnika iz Direktive 96/71 „primjenjuju […] na sektor cestovnog prometa”.

36 Međutim, društva Van den Bosch Transporten, Van den Bosch Transporte i Silo-Tank te mađarska i poljska vlada u svojim očitovanjima prigovaraju da odredbe kojima je zajamčena sloboda pružanja usluga i koje su poslužile kao osnova za donošenje Direktive 96/71 isključuju mogućnost da djelatnosti cestovnog prijevoza tereta ulaze u područje primjene te direktive. Stoga članak 1. stavak 1. Direktive 96/71 – u skladu s kojim se ona primjenjuje na poduzeća s poslovnim nastanom u državi članici koja, u okviru transnacionalnog pružanja usluga, upućuje radnike – treba tumačiti na način da se odnosi na „pružanje usluga” u smislu članka 56. UFEU-a, koji ne uključuje slobodu pružanja usluga u području prometa, koja je posebno uređena odredbama glave UFEU-a o prometu, odnosno njegovim člancima 90. do 100.

37 Dakle, u tom pogledu treba, podsjetiti na to da sloboda pružanja usluga u području prometa nije uređena odredbom članka 56. UFEU-a, koji se općenito odnosi na slobodu pružanja usluga, nego odredbama glave UFEU-a o prometu, na koje upućuje članak 58. stavak 1. UFEU-a (vidjeti u tom smislu presudu od 19. prosinca 2019., Dobersberger, C-16/18, EU:C:2019:1110, t. 24. i navedenu sudsku praksu).

38 Međutim, valja istaknuti da Direktiva 96/71, kao što je to navedeno u točki 33. ove presude, ima opću primjenu. Usto, kao što to proizlazi iz njezine uvodne izjave 1., ta direktiva ima za cilj ukidanje prepreka između država članica za slobodno kretanje osoba i usluga te u uvodnoj izjavi 5. propisuje da se potreba za poticanjem transnacionalnog pružanja usluga mora ispuniti u okviru poštenog tržišnog natjecanja i mjera koje jamče poštovanje prava radnika.

39 Za razliku od, primjerice, Uredbe br. 1072/2009 – koja za potrebe načela „licencije Zajednice", zajamčenog u njezinim člancima 3. i 4., sadržava niz „zajedničkih pravila koja se primjenjuju na međunarodni promet prema državnom području države članice ili iz njega, odnosno, promet preko državnog područja jedne države članice ili više njih" te „uvjete pod kojima prijevoznici nerezidentni u nekoj državi članici mogu pružati prometne usluge unutar te države članice" u smislu članka 91. stavka 1. točaka (a) i (b) UFEU-a (vidjeti u tom smislu mišljenje 2/15 (Sporazum o slobodnoj trgovini sa Singapurom) od 16. svibnja 2017., EU:C:2017:376, t. 208.) – Direktivom 96/71 ne želi se provesti zajednička politika prometa u smislu tog članka 91. Ne sadržava ni „mjere za poboljšanje sigurnosti prometa" ili „odgovarajuće odredbe" u području prometa u smislu članka 91. stavka 1. točaka (c) i (d) UFEU-a.

40 Iz prethodno navedenog proizlazi da činjenica da se Direktiva 96/71 temelji na odredbama Ugovora o EZ-u koje se odnose na slobodu pružanja usluga, a da pritom njezin pravni temelj ne sadržava odredbe o prijevozu, ne može isključiti iz njezina područja primjene transnacionalno pružanje usluga u sektoru djelatnosti cestovnog prijevoza, među ostalim, tereta.

41 S obzirom na sva prethodna razmatranja, na prvo pitanje valja odgovoriti tako da Direktivu 96/71 treba tumačiti na način da se primjenjuje na transnacionalno pružanje usluga u sektoru cestovnog prometa.

Drugo pitanje

Drugo pitanje točka (a)

42 Svojim drugim pitanjem točkom (a) sud koji je uputio zahtjev u biti pita koji su uvjeti da se radnika koji je zaposlen kao vozač u sektoru međunarodnog cestovnog prijevoza, u okviru ugovora o zakupu vozila između poduzetnika koji ga zapošljava, s poslovnim nastanom u jednoj državi članici, i poduzetnika koji posluje u drugoj državi članici, smatra radnikom upućenim na državno područje države članice u smislu članka 1. stavka 1., članka 1. stavka 3. i članka 2. stavka 1. Direktive 96/71.

43 Kao što je to navedeno u točki 31. ove presude, iz članka 1. stavka 1. i članka 1. stavka 3. Direktive 96/71, u vezi s njezinom uvodnom izjavom 4., proizlazi da se ta direktiva primjenjuje na poduzeća s poslovnim nastanom u državi članici koja, u okviru transnacionalnog pružanja usluga koje može biti u obliku obavljanja posla od strane poduzeća za vlastiti račun i pod svojim vodstvom, na temelju ugovora sklopljenog između tog poduzeća i primatelja usluga ili u obliku ustupanja radnika poduzeću u okviru javnog ili privatnog ugovora upućuju radnike na državno područje države članice.

44 Prema članku 2. stavku 1. navedene direktive, „‚upućeni radnik' znači radnik koji u ograničenom vremenskom razdoblju obavlja svoj posao na državnom području države članice koja nije država u kojoj uobičajeno radi".

45 S gledišta Direktive 96/71 ne može se smatrati da je radnik upućen na državno područje države članice ako obavljanje njegova rada nije dovoljno povezano s tim područjem (vidjeti u tom smislu presudu od 19. prosinca 2019., Dobersberger, C-16/18, EU:C:2019:1110, t. 31.), što pretpostavlja provedbu opće ocjene svih elemenata koji obilježavaju djelatnost dotičnog radnika.

46 U tom pogledu valja istaknuti da se postojanje takve veze s dotičnim državnim područjem može pokazati, među ostalim, kroz obilježja usluga za čije je pružanje zadužen radnik o kojem je riječ. Također je relevantan element za ocjenu postojanja takve veze narav djelatnosti koje taj radnik obavlja na državnom području dotične države članice.

47 Što se tiče mobilnih radnika poput vozača koji rade u međunarodnom prijevozu, stupanj intenziteta veze između djelatnosti koje obavlja takav radnik, u okviru pružanja usluge prijevoza na koju je raspoređen, i državnog područja svake dotične države članice također je relevantan u tu svrhu.

48 Isto vrijedi i za udio tih djelatnosti u cjelokupnom pružanju usluga o kojem je riječ. U tom pogledu relevantne su radnje utovara ili istovara tereta te održavanja ili čišćenja prijevoznih vozila, pod uvjetom da ih stvarno obavlja dotični vozač, a ne treće osobe.

49 Nasuprot tomu, ne može se smatrati „upućenim” u smislu Direktive 96/71 radnik koji obavlja vrlo ograničen rad na području države članice u koju je poslan (vidjeti u tom smislu presudu od 19. prosinca 2019., Dobersberger, C-16/18, EU:C:2019:1110, t. 31.). Isto vrijedi i za vozača koji u okviru cestovnog prijevoza tereta samo prolazi kroz državno područje države članice. Isto vrijedi i kad je riječ o vozaču koji isključivo obavlja prekogranični prijevoz iz države članice poslovnog nastana prijevoznika do državnog područja druge države članice ili obrnuto.

50 Osim toga, činjenica da vozač u međunarodnom cestovnom prijevozu kojeg je poduzetnik s poslovnim nastanom u jednoj državi članici ustupio poduzetniku s poslovnim nastanom u drugoj državi članici prima upute povezane sa svojim zadaćama i da te zadaće započinje ili dovršava u sjedištu tog drugog poduzetnika nije sama po sebi dovoljna da bi se smatralo da je taj vozač bio „upućen” na državno područje te druge države članice, ako obavljanje posla navedenog vozača, na temelju drugih čimbenika, ne pokazuje dovoljnu vezu s tim državnim područjem.

51 S obzirom na sve prethodno navedeno, na drugo pitanje točku (a) valja odgovoriti tako da članak 1. stavak 1., članak 1. stavak 3. i članak 2. stavak 1. Direktive 96/71 treba tumačiti na način da je radnik koji je zaposlen kao vozač u sektoru međunarodnog cestovnog prijevoza, u okviru ugovora o zakupu vozila između poduzetnika koji ga zapošljava, a koji ima poslovni nastan u jednoj državi članici, i poduzetnika koji se nalazi u državi članici različitoj od one u kojoj zainteresirana osoba uobičajeno radi, radnik upućen na državno područje države članice u smislu tih odredbi ako obavljanje njegova posla tijekom ograničenog razdoblja o kojem je riječ pokazuje dovoljnu vezu s tim područjem. Postojanje takve veze određuje se u okviru opće ocjene elemenata kao što su narav djelatnosti koje dotični radnik obavlja na navedenom državnom području, stupanj intenziteta veze djelatnosti tog radnika s državnim područjem svake države članice u kojoj obavlja posao kao i udio koji navedene djelatnosti u toj državi predstavljaju u cijeloj usluzi prijevoza.

52 Činjenica da vozač u međunarodnom cestovnom prijevozu kojeg je poduzetnik s poslovnim nastanom u jednoj državi članici ustupio poduzetniku s poslovnim nastanom u drugoj državi članici prima upute povezane sa svojim zadaćama i da te zadaće započinje ili dovršava u sjedištu tog drugog poduzetnika nije sama po sebi dovoljna da bi se smatralo da je taj vozač bio upućen na državno područje te druge države članice, u smislu Direktive 96/71, ako obavljanje posla navedenog vozača, na temelju drugih čimbenika, ne pokazuje dovoljnu vezu s tim državnim područjem.

Drugo pitanje točka (b)

53 Svojim drugim pitanjem točkom (b) sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 1. stavak 1., članak 1. stavak 3. i članak 2. stavak 1. Direktive 96/71 tumačiti na način da je postojanje veze između poduzetnika koji su stranke ugovora o ustupanju radnika, u smislu da čine koncern, relevantno za ocjenu postojanja upućivanja radnika.

54 U tom pogledu valja istaknuti da se, doduše, na temelju članka 1. stavka 3. točke (b) te direktive, ona primjenjuje na upućivanje radnika u pogon ili poduzeće koje pripada skupini poduzeća na državnom području države članice, pod uvjetom da postoji radni odnos između poduzeća koje vrši upućivanje i radnika za vrijeme upućivanja.

55 Iako se Direktiva 96/71 na taj način izričito odnosi na situaciju upućivanja unutar koncerna poduzeća, ipak ostaje činjenica da se, kao što to proizlazi iz točke 51. ove presude, svojstvo upućenog radnika utvrđuje s obzirom na postojanje dovoljne veze između obavljanja njegova posla i državnog područja države članice koja nije država na čijem državnom području uobičajeno radi.

56 Međutim, postojanje veze između poduzetnika koji su stranke ugovora o ustupanju radnika, u smislu da čine koncern, nije samo po sebi takve naravi da bi se odredio stupanj povezanosti s državnim područjem države članice u koju je dotični radnik poslan i da bi se stoga utvrdilo je li veza između obavljanja njegova posla i tog državnog područja dovoljna da bi se utvrdilo postojanje situacije upućivanja koja je obuhvaćena Direktivom 96/71.

57 Stoga na drugo pitanje točku (b) valja odgovoriti tako da članak 1. stavak 1., članak 1. stavak 3. i članak 2. stavak 1. Direktive 96/71 treba tumačiti na način da postojanje veze između poduzetnika koji su stranke ugovora o ustupanju radnika, u smislu da čine koncern, nije samo po sebi relevantno za ocjenu postojanja upućivanja radnika.

Drugo pitanje točka (c)

58 Svojim drugim pitanjem točkom (c) sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 1. stavak 1., članak 1. stavak 3. i članak 2. stavak 1. Direktive 96/71 tumačiti na način da se radnika koji je zaposlen kao vozač u sektoru međunarodnog cestovnog prijevoza i koji u okviru ugovora o zakupu vozila između poduzetnika koji ga zapošljava, s poslovnim nastanom u jednoj državi članici, i poduzetnika koji se nalazi u drugoj državi članici obavlja kabotažu na državnom području države članice koja nije država na čijem državnom području uobičajeno radi može smatrati upućenim na državno područje države članice u kojoj se ti prijevozi obavljaju i, ako je odgovor potvrdan, postoji li u tom pogledu minimalni prag trajanja navedenih prijevoza.

59 U tom pogledu najprije valja istaknuti da Direktivu 96/71 treba tumačiti u vezi s Uredbom br. 1072/2009, u čijoj se uvodnoj izjavi 17. navodi da se ta direktiva primjenjuje na prijevoznike koji obavljaju kabotažu.

60 U skladu s člankom 2. točkama 3. i 6. Uredbe br. 1072/2009, kabotaža je definirana kao prijevoz uz naknadu u nacionalnom cestovnom prijevozu, koji se privremeno obavlja u državi članici domaćinu, u skladu s tom uredbom, pri čemu je država članica domaćin ona država članica u kojoj cestovni prijevoznik obavlja djelatnost, a koja nije država članica u kojoj prijevoznik ima poslovni nastan.

61 Što se tiče uvjeta pod kojima nerezidentni prijevoznici mogu obavljati kabotažu u državi članici domaćinu, člankom 8. stavkom 2. Uredbe br. 1072/2009 predviđa se da ti prijevoznici u državi članici domaćinu imaju pravo obaviti do tri kabotaže uzastopno nakon međunarodnog prijevoza prema toj državi u roku od sedam dana od zadnjeg istovara u toj državi u okviru dolaznog međunarodnog prijevoza.

62 Iz triju prethodnih točaka proizlazi da se kabotaža odvija u cijelosti na državnom području države članice domaćina, na temelju čega se može smatrati da obavljanje posla vozača u okviru takvih postupaka pokazuje dovoljnu vezu s tim područjem.

63 Iz toga slijedi da vozača koji obavlja takve prijevoze u načelu treba smatrati upućenim na državno područje države članice domaćina u smislu članka 2. stavka 1. Direktive 96/71.

64 Što se tiče trajanja takve kabotaže, iako ono kao takvo ne može dovesti u pitanje postojanje dovoljne veze između izvršavanja posla vozača koji je obavlja i državnog područja države članice domaćina, ta ocjena ipak ne dovodi u pitanje primjenu članka 3. stavka 3. Direktive 96/71.

65 Stoga na drugo pitanje točku (c) valja odgovoriti tako da članak 1. stavak 1., članak 1. stavak 3. i članak 2. stavak 1. Direktive 96/71 treba tumačiti na način da radnika koji je zaposlen kao vozač u sektoru međunarodnog cestovnog prijevoza i koji u okviru ugovora o zakupu vozila između poduzetnika koji ga zapošljava, s poslovnim nastanom u jednoj državi članici, i poduzetnika koji se nalazi u drugoj državi članici obavlja kabotažu na državnom području države članice koja nije država na čijem državnom području uobičajeno radi u načelu treba smatrati upućenim na državno područje države članice u kojoj se ti prijevozi obavljaju. Trajanje kabotaže nebitan je element za ocjenu postojanja takvog upućivanja, ne dovodeći u pitanje moguću primjenu članka 3. stavka 3. te direktive.

Treće pitanje

Treće pitanje točka (a)

66 Svojim trećim pitanjem točkom (a) sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 3. stavak 1. i članak 3. stavak 8. Direktive 96/71 tumačiti na način da se na pitanje je li kolektivni ugovor proglašen univerzalno primjenjivim mora odgovoriti s obzirom na primjenjivo nacionalno pravo.

67 Valja podsjetiti na to da, u skladu s člankom 3. stavkom 1. drugom alinejom Direktive 96/71, države članice osiguravaju da poduzeća koja upućuju radnike radnicima upućenima na njihovo državno područje jamče određen broj uvjeta zaposlenja koji su u državi članici u kojoj se obavlja posao određeni, među ostalim, kolektivnim ugovorima proglašenim univerzalno primjenjivima u smislu stavka 8. tog članka 3., ako se odnose na djelatnosti u području građevinskih radova nabrojene u Prilogu toj direktivi. U skladu s člankom 3. stavkom 10. drugom alinejom navedene direktive, države članice mogu na svoja poduzeća i poduzeća drugih država na jednak način primijeniti uvjete zaposlenja određene, među ostalim, kolektivnim ugovorima poput onih iz stavka 8. navedenog članka 3. i koji se odnose na djelatnosti osim onih u području građevinskih radova.

68 Na temelju članka 3. stavka 8. Direktive 96/71, „kolektivni ugovori proglašeni univerzalno primjenjivima” su kolektivni ugovori kojih se moraju pridržavati sva poduzeća na zemljopisnom području i u predmetnoj struci ili industriji.

69 U tom pogledu, kao što je to u biti istaknuo nezavisni odvjetnik u točki 129. svojeg mišljenja, iako je točno da članak 3. stavak 1. Direktive 96/71 ne upućuje izričito na nacionalno pravo, to ne mijenja činjenicu da on to ipak čini implicitno jer ta odredba zahtijeva da je kolektivni ugovor o kojem je riječ proglašen univerzalno primjenjivim. Međutim, do takvog proglašenja može doći samo u skladu s pravom dotične države članice.

70 Takvo utvrđenje potvrđuje tekst članka 3. stavka 8. drugog podstavka navedene direktive. Naime, predvidjevši da, ako ne postoji sustav proglašavanja kolektivnih ugovora univerzalno primjenjivima, države članice mogu uzeti kao osnovu kolektivne ugovore koji su općenito primjenjivi za slična poduzeća na zemljopisnom području i u predmetnoj struci ili industriji i/ili kolektivne ugovore koje su sklopile najviše predstavničke organizacije poslodavaca i radnika na nacionalnoj razini i koji se primjenjuju na cijelom državnom području, zakonodavac Unije nužno je uputio na nacionalni sustav.

71 U ovom slučaju iz odluke kojom se upućuje prethodno pitanje proizlazi da su poduzetnici koji djeluju u sektoru prijevoza tereta obuhvaćeni KU-om za prijevoz tereta. Točno je da taj kolektivni ugovor kao takav nije proglašen univerzalno primjenjivim. Međutim, njegovo je poštovanje bilo uvjet za izuzimanje

od primjene KU-a za cestovni prijevoz uz naknadu, koji je bio proglašen univerzalno primjenjivim. Usto, sadržaj odredbi tih dvaju kolektivnih ugovora bio je gotovo istovjetan. Stoga proizlazi da se poštovanje tih odredbi nalagalo svim poduzetnicima u sektoru prijevoza tereta.

72 Iz prethodno navedenog proizlazi da na treće pitanje točku (a) valja odgovoriti tako da članak 3. stavak 1. i članak 3. stavak 8. Direktive 96/71 treba tumačiti na način da na pitanje je li kolektivni ugovor proglašen univerzalno primjenjivim treba odgovoriti s obzirom na primjenjivo nacionalno pravo. Pojmu iz tih odredbi odgovara kolektivni ugovor koji nije bio proglašen univerzalno primjenjivim, ali čije je poštovanje za poduzetnike na koje se primjenjuje uvjet za izuzeće od primjene drugog kolektivnog ugovora koji je pak proglašen univerzalno primjenjivim i čije su odredbe u biti istovjetne onima tog drugog kolektivnog ugovora.

Treće pitanje točka (b)

73 S obzirom na odgovor na treće pitanje točku (a), na treće pitanje točku (b) ne treba odgovoriti.

Troškovi

74 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (veliko vijeće) odlučuje:

1. **Direktivu 96/71/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 16. prosinca 1996. o upućivanju radnika u okviru pružanja usluga treba tumačiti na način da se primjenjuje na transnacionalno pružanje usluga u sektoru cestovnog prometa.**

2. **Članak 1. stavak 1., članak 1. stavak 3. i članak 2. stavak 1. Direktive 96/71 treba tumačiti na način da je radnik koji je zaposlen kao vozač u sektoru međunarodnog cestovnog prijevoza, u okviru ugovora o zakupu vozila između poduzetnika koji ga zapošljava, a koji ima poslovni nastan u jednoj državi članici, i poduzetnika koji se nalazi u državi članici različitoj od one u kojoj zainteresirana osoba uobičajeno radi, radnik upućen na državno područje države članice u smislu tih odredbi ako obavljanje njegova posla tijekom ograničenog razdoblja o kojem je riječ pokazuje dovoljnu vezu s tim područjem. Postojanje takve veze određuje se u okviru opće ocjene elemenata kao što su narav djelatnosti koje dotični radnik obavlja na navedenom državnom području, stupanj intenziteta veze djelatnosti tog radnika s državnim područjem svake države članice u kojoj obavlja posao kao i udio koji navedene djelatnosti u toj državi predstavljaju u cijeloj usluzi prijevoza.**

   Činjenica da vozač u međunarodnom cestovnom prijevozu kojeg je poduzetnik s poslovnim nastanom u jednoj državi članici ustupio poduzetniku s poslovnim nastanom u drugoj državi članici prima upute povezane sa svojim zadaćama i da te zadaće započinje ili dovršava u sjedištu tog drugog poduzetnika nije sama po sebi dovoljna da bi se smatralo da je taj vozač bio upućen na državno područje te druge države članice, u smislu Direktive 96/71, ako obavljanje posla navedenog vozača, na temelju drugih čimbenika, ne pokazuje dovoljnu vezu s tim državnim područjem.

3. **Članak 1. stavak 1., članak 1. stavak 3. i članak 2. stavak 1. Direktive 96/71 treba tumačiti na način da postojanje veze između poduzetnika koji su stranke ugovora o ustupanju radnika, u smislu da čine koncern, nije samo po sebi relevantno za ocjenu postojanja upućivanja radnika.**

4. **Članak 1. stavak 1., članak 1. stavak 3. i članak 2. stavak 1. Direktive 96/71 treba tumačiti na način da radnika koji je zaposlen kao vozač u sektoru međunarodnog cestovnog prijevoza i koji u okviru ugovora o zakupu vozila između poduzetnika koji ga zapošljava, s poslovnim nastanom u jednoj državi članici, i poduzetnika koji se nalazi u drugoj državi članici obavlja kabotažu na državnom području države članice koja nije država na čijem državnom području uobičajeno radi u načelu treba smatrati upućenim na državno područje države članice u kojoj se ti prijevozi obavljaju. Trajanje kabotaže nebitan je element za ocjenu postojanja takvog upućivanja, ne dovodeći u pitanje moguću primjenu članka 3. stavka 3. te direktive.**

5. **Članak 3. stavak 1. i članak 3. stavak 8. Direktive 96/71 treba tumačiti na način da na pitanje je li kolektivni ugovor proglašen univerzalno primjenjivim treba odgovoriti s obzirom na primjenjivo nacionalno pravo. Pojmu iz tih odredbi odgovara kolektivni ugovor koji nije bio proglašen univerzalno primjenjivim, ali čije je poštovanje za poduzetnike na koje se primjenjuje uvjet za izuzeće od primjene drugog kolektivnog ugovora koji je pak proglašen univerzalno primjenjivim i čije su odredbe u biti istovjetne onima tog drugog kolektivnog ugovora.**

Potpisi